

THE ISSUES OF REFUGEE TRADESMEN: A RESEACH ON SYRIAN TRADESMEN IN MERSİN*

Yazar / Author: Prof. Dr. Ayşehan Çakıcıⁱ

YL öğrencisi Şenay Yılmazⁱⁱ

Prof. Dr. A.Celil Çakıcıⁱⁱⁱ

Abstract

In this paper, it was intended to identify the profile of the Syrian trade people and their key issues and expectations. Data was collected through a questionnaire containing five close-ended and twelve open-ended questions. The questionnaire was implemented by face to face to 47 Syrian tradesmen visiting their workplace in Mersin during March and April 2016 via the snowball sampling technique. The data obtained from open-ended questions were subjected to content analysis. According to Syrian tradesmen, the most important issues were that the inability to get business license and high rental fees. The most important expectation of Syrian tradesmen from Turkish Republic (TR) was to get the citizenship of TR. Nearly half of them want to return when the war is over. It was a general view that they had received assistance from Turkish tradesmen in Mersin and that they were happy to live in Mersin.

Key words: Tradesmen issues, refugee tradesman, Syrian refugees, Mersin

MÜLTECİ ESNAF SORUNLARI: MERSİN'DEKİ SURIYELİ ESNAFLAR ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

Özet

Bu bildiri, Suriyeli esnafın profili, temel sorunları ve beklentilerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Veriler beş kapalı, on iki açık uçlu sorunun bulunduğu bir anket ile derlenmiştir. Anket, kartopu örnekleme tekniği ile, Mart-Nisan 2016 tarihleri arasında, Mersin'de bulunan 47 Suriyeli esnafın iş yeri ziyaret edilerek yüz yüze uygulanmıştır. Açık uçlu sorulardan elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. Suriyeli esnafa göre, en önemli sorun, ruhsat alamama ve kiraların yüksek olmasıdır. Devletten en önemli beklentileri, TC vatandaşı olmaktır. Yarıya yakını savaş bittiğinde geri dönmek istemektedir. Mersin'deki esnaftan yardım gördükleri ve Mersin'de yaşamaktan mutlu oldukları genel görüş olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Esnaf sorunları, Mülteci esnafı, Suriyeli mülteciler, Mersin

1. Giriş

Esnaf, tacir sıfatını kazanacak kadar sermayesi olmayan ve geliri daha ziyade emeğine dayanan bağımsız çalışan kişidir. Esnaf, tacir ile işgören arasında orta yerde bir pozisyona sahiptir. Az da olsa sermayesinin olması ve bağımsız çalışması nitelikleriyle tacire; gelirini emek yoğun çalışarak elde etmesi niteliğiyle de işgörene benzerlik göstermektedir (Çelik ve Akgemci, 2007: 5). Esnaf kavramı, bir ticari işletmeyi kendi adına çalıştıran, geliri kendisini ve ailesini geçindirecek kadar olan, nakdi sermayeden çok kişinin beden gücü ile çalıştırılan, iş hacmi sınırlı olan girişimciler için kullanılmaktadır.

* Bu çalışma 26-27 Kasım 2016 tarihlerinde, İstanbul'da düzenlenen International Congress of Management Economy And Policy isimli uluslar arası bilimsel kongrede bildiri olarak sunulmuştur.

ⁱ Mersin Üniversitesi, İİBF, İşletme Bölümü aysehancakici@mersin.edu.tr

ⁱⁱ Mersin Üniversitesi, SBE, İşletme Ana bilim dalı sen.ay.ylmz@outlook.com

ⁱⁱⁱ Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü celilcakici@mersin.edu.tr

Mülteci ve göçmen girişimciler, ekonomik sisteme katkı yanında geliştirdikleri ticari ilişkiler nedeniyle önyargıların kırılmasında, barışın sağlanmasında ve kültürlerarası etkileşimde önemli rol oynamaktadırlar (Nişancı, 2015: 1). Girişimciliğin toplumsal refah düzeyinin artmasında, atıl duran kaynakların ekonomiye katılmasında, istihdamın artmasında, gelir dağılımının iyileşmesinde (Marangoz, 2016: 65), yoksulluğun azaltılmasındaki rolü kabul edilmekte ve pek çok ülkede desteklenmektedir. Bu bağlamda esnaf girişimciliği bakımından, mültecilerin en azından kendini iş sahibi yaptığı dikkate alınırsa özendirilmesi ve desteklenmesi gerektiği açıktır.

Mersin Esnaf ve Sanatkarlar Odası Birliği Başkanı Talat Dinçer, Mersinde gayri resmi açıklamalara göre 320 bin Suriyeli Mülteci bulunduğunu ve 2016 yılı araştırmalarına göre 700'ün üzerinde Suriyeli Esnaf bulunduğunu belirtmektedir. Ancak bunun üç katı kayıt dışı işletme olabileceğinin tahmin edildiğini vurgulamaktadır. Dinçer Türk Esnafın uyduğu hiçbir kurala uymadan işyeri açan Suriyelilerin haksız rekabet yarattığını 2016 yılının ilk üç ayında 250 Türk esnafın kepenk kapattığını ifade etmektedir. (www.Haberler.com 11Mayıs 2016).

Suriye'den iç savaş nedeniyle 2011 yılından beri Türkiye'ye 3 milyona yakın insan gelmiştir. Suriyeli girişimciler kendi sermaye ve deneyimlerini kullanarak ekonomiye katkı sağlamak ve kendi geçimlerini sağlamaya çalışmaktadırlar. Türkiye'de her yeni kurulan 40 şirketten 1'i Suriyeli olup 2015'de Suriyeli şirketin toplamdaki payı %2.52'ye ulaşmıştır (tegov.org.tr/tr/blog/s/5384/Türkiye) Küçük girişimlerin de ekonomiyi canlandırdığı ve ilişki ağlarını güçlendirdiği söylenebilir. Mersin'e Suriye'deki iç savaş nedeniyle gelmek zorunda kalan Suriyeli mültecilerin bazılarının iş kurdukları gözlemlenmiştir. Yaşamak ve ayakta kalmak mücadelesi veren Suriyeli mültecilere Esnaf kesitinden bakmak amacıyla bu çalışmada Suriyeli esnafın sorunları ve beklentileri tartışılmaktadır.

2.Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye'nin hemen her şehrine göç eden ve kimi yerlerde de esnaflığa başlayan, hatta bizden birileri olarak kanıksamaya başladığımız Suriyeli mültecilerden esnaflığa başlayanların, işletmelerini kurarken karşılaştıkları sorunlarını, Türk esnafın kendilerine karşı tutumunu ve Türkiye Cumhuriyeti devletinden beklentilerini tespit etmektir. Bunun yanında, Suriye'deki işlerine benzer iş kurup kurmadıkları, işletmelerinin faaliyet konuları da belirlenmeye çalışılmaktadır. Böylece, kalıcılığa dönüşme olasılığı yüksek Suriyeli mültecileri anlayabilme, onlarla duyu ortaklığı geliştirebilme ve hepsinden önemlisi de daha fazla sosyal sorunların ortaya çıkmasının önlenmesine bir nebze de olsa katkıda bulunulabileceği düşünülmektedir.

3.Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veriler, bir anket ile toplanmıştır. Ankette 5 kapalı uçlu ve 12 açık uçlu soru bulunmaktadır. Anket, Türkçe ve Arapça olarak hazırlanmıştır. Araştırmanın evreni Suriyeli esnaf oluşturmakla birlikte, örnekleme çerçevesini Mersin'deki Suriyeli esnaf teşkil etmektedir. Mersin'de ne kadar Suriyeli esnaf bulunduğu ve listesinin elde edilmesi uğraşları, maalesef sonuçsuz kalmıştır. Bu nedenle, olasılığa dayalı olmayan örnekleme tekniklerinden kartopu örnekleme kullanılmıştır. Dolayısıyla anket, Mart-Mayıs 2016 tarihleri arasında, kartopu örnekleme tekniği ile Mersin'de, Arapça bilen araştırmacılardan biri tarafından yüz yüze uygulanmıştır. Uygulama dönemi sonunda toplam 47 Suriyeli esnaf ile görüşülmüştür. Açık uçlu sorulardan elde edilen veriler, içerik analizine tabi tutulmuştur.

Tablo 1.Katılımcıların özelliklere göre dağılımı

Özellik	Sıklık	%	Özellik	Sıklık	%	
Cinsiyet (n:47)			Eğitim düzeyi (n:47)			
Erkek	43	91,5	İlkokul	1	2,1	
Kadın	4	8,5	Ortaokul	9	19,1	
Medeni durum (n:47)			Lise	11	23,4	
Evli	33	70,2	Ön lisans	6	12,8	
Bekar	14	29,8	Lisans	18	38,3	
Yaş grubu (n:47)			Yüksek lisans	1	2,1	
18-21 arası (Z kuşağı)	4	8,5	Doktora	1	2,1	
22-35 arası (Y kuşağı)	24	51,1	Çocuk sayısı (n:31) (\bar{x}: 2,7742)			
36-50 arası (X kuşağı)	16	34,0	1,00	6	19,4	
51 ve üstü (Bebek patlaması)	3	6,4	2,00	11	35,5	
Yabancı dil			3,00	6	19,4	
İngilizce (n:22)	Biliyor	19	86,4	4,00	3	9,7
	Az biliyor	3	13,6	5,00	2	6,5
Türkçe (n:24)	Biliyor	10	41,7	6,00	3	9,7
	Az biliyor	14	58,3	Ailede çalışan sayısı (n:28) (\bar{x}:1,6786)		
Fransızca (n:2)	Biliyor	2	100	1 kişi	19	67,9
Rusça (n:1)	Biliyor	1	100	2 kişi	4	14,3
Türkiye'ye geliş tarihi			3 kişi	2	7,1	
2010	1	2,1	4 kişi	1	3,6	
2012	4	8,5	5 kişi	2	7,1	
2013	17	36,2	Mersin'den memnuniyet			
2014	10	21,3	Evet	40	85,1	
2015	13	27,7	Hayır	7	14,9	
2016	2	4,3				

4.Araştırma Bulguları

Tablo 1'de araştırmaya katılan Suriyeli esnafın demografik özellikleri yer almaktadır. Anlaşılabileceği gibi Suriyeli girişimcilerin büyük bir çoğunluğu (%91) erkektir. %30'u bekar % 70'i evlidir. Yarıısı üniversite mezunudur. Yaş aralığı daha çok 22-50 arasındır. Suriyeli esnaf, Türkçeyi çok az da olsa öğrendiklerini dil öğrenmek için mülteci girişimcilerin Türk müşterilerle iletişim kurmak adına kursa gittiklerini ifade etmişlerdir. Suriyeli girişimcilerden eğitilmiş olan kişilerin yabancı dil olarak İngilizce eğitimi aldıkları belirtilmiştir. Katılımcı Suriyeli esnafın ortalama üç çocuk sahibi oldukları söylenebilir. Türkiye'ye daha çok 2013-2015 tarihleri arasında gelmişlerdir. Ailede genelde (%68) bir kişi çalışmaktadır.

%85'i Mersin'de bulunmaktan ve yaşamaktan memnuniyet duymaktadırlar. Bu memnuniyetin nedenini genel olarak "Mersin rahat, savaş yok, bomba yok", "Mersin'de hayat güzel, hava güzel" ve "Denizi güzel, insanları güzel" şeklinde ifade etmektedirler. %15'lik kesimin memnuniyetsizliği ise "bazı Türk memurların sert davranışları" olarak belirtilmiştir. Bu da muhtemelen iş kurma ile ilgili bürokratik işlemleri yerine getirirken olabilir.

Tablo 2'de işletmeye ilişkin bilgiler yer almaktadır. Tabloya göre 2015-2016 yıllarında iş kurma faaliyetlerinin artış gösterdiği görülmektedir. Günlük hasılatı 1000 TL ve altı gösterenler yaklaşık %48'dir. 1001-2000 TL arası hasılat elde edenler % 36'dır. Mikro ölçekli işler olması, Türk müşterilerin azlığı bunun nedenleri olabilir. İşini 2016 yılında kuranlar, işletmelerinin henüz yeni olduğundan dolayı kar marjının düşük olduğunu belirtmişlerdir. Hasılatı 5000 TL ve üzeri olanlar kuyumculuk yapmaktadırlar.

Tablo 2. İşletmeye ilişkin bilgiler

Özellik	Sıklık	%	Özellik	Sıklık	%
Faaliyete başlama yılı			Günlük hasılat (n:44)		
2012	1	2,1	1000.-TL ve altı	21	47,7
2013	5	10,6	1001-2000.-TL	16	36,4
2014	5	10,6	2001-3000.-TL	3	6,8
2015	16	34,0	3001-4000.-TL	1	2,3
2016	20	42,6	5001-7500.-TL	1	2,3
Iraklı müşterilerin oranı (n:1)			7501-10000.-TL	1	2,3
100	1	100	10001.-TL ve üzeri	1	2,3
Türk müşterilerin oranı (n:46)			Suriyeli müşterilerin oranı (n:46)		
% 0,00	6	13,0	% 10,00	1	2,2
% 5,00	2	4,3	% 30,00	2	4,3
% 10,00	9	19,6	% 50,00	11	23,9
% 20,00	5	10,9	% 60,00	2	4,3
% 25,00	3	6,5	% 70,00	5	10,9
% 30,00	5	10,9	% 75,00	3	6,5
% 40,00	2	4,3	% 80,00	5	10,9
% 50,00	11	23,9	% 90,00	9	19,6
% 70,00	2	4,3	% 95,00	2	4,3
% 90,00	1	2,2	% 100,00	6	13,0
İşletmenin karlılığı (n:47)					
Evet	29	61,7			
Hayır	18	38,3			
Toplam	47	100			

Yine tablo 2’den de görülebileceği gibi, Suriyeli esnafın %62’si, işletmelerinin karlı olduğunu düşünürken %38’i kar edemediklerini belirtmiştir. Karlı olmadığını düşünmeler bunun nedenini “karın tokluğuna çalışıyoruz, elektrik, su, kira, ruhsat masrafı, vergi yüksek. Kazandığımız bunlara gidiyor” şeklinde belirtmişlerdir. En fazla kiralardan yüksekliğinden şikayet etmektedirler.

İç savaş sonrası Mersin’de bulunan Suriyeli mültecilerin alışveriş yapanların yüzdeler dağılımına baktığımızda (tablo 2) Mersin halkının ilk başlarda Suriyeli işletmelerden alışveriş yapmak istemediklerini, daha sonraları az sayıda da olsa alışveriş yapmaya başladıklarını, Suriyeli vatandaşların Mersin’de işletme kuran vatandaşlarını büyük ölçüde destekledikleri belirtilmiştir. Suriyeli esnafın, alışveriş yapanların oranı sorulmuştur. %50’den fazlası Suriyeli müşteri diyenlerin oranı %93,5 iken, %50 ve üstü Türk müşteri diyenler %32’dir. Genellikle kendi vatandaşlarının alışveriş yaptığı söylenebilir.

Tablo 3. Suriye ve Mersin’de yapılan işe göre dağılım

Suriye’deki iş	Sıklık	%	Mersin’deki iş	Sıklık	%
Öğrenci	4	8,5	Suriye’deki aynı iş mi yapıyor? (n:45)		
Ticaret	4	8,5	Evet (Esnaf; iş aynı)	19	42,2
Tekstil	3	6,4	Hayır (Esnaf; iş farklı)	15	57,8
			Üniversite Öğrencisi	4	
			Farklı Meslekten	7	
D. memuru (Öğr. üyesi)	2	4,3	Mersin’deki iş (n:47)		
Dönerci	2	4,3	Bakkal-Market	10	21,3
Futbolcu	1	4,3	Kafe-lokanta	6	12,8
Giyim satış mağazası	2	4,3	Tekstil	3	6,4
Kuyumcu	2	4,3	Telefon satışı	3	6,4
Avukat	1	2,1	Dönerci	2	4,3
Ayakkabı dükkanı	1	2,1	Giyim satış mağazası	2	4,3
Berber	1	2,1	Kuyumcu	2	4,3
Bilgisayar satış/tamir	1	2,1	Parfümeri	2	4,3
Dondurmacı	1	2,1	Ayakkabı dükkanı	1	2,1
Emlakçı	1	2,1	Berber	1	2,1
Hırdavat	1	2,1	Bilgisayar satış	1	2,1
İş makinesi operatörü	1	2,1	Bijuteri	1	2,1
Kafeterya	1	2,1	Çiçekçi	1	2,1
Kırtasiye	1	2,1	Elektrikçi	1	2,1
Manav	1	2,1	Emlakçı	1	2,1
Mermer ticareti	1	2,1	İthalat-ihracat	1	2,1
Mühendis	1	2,1	Patiseri	1	2,1
Müzik öğretmeni	1	2,1	Pişirim firması	1	2,1
Öğretmen	1	2,1	Sağlık merkezi	1	2,1
Özel hastane işl.	1	2,1	Spor salonu	1	2,1
Parfümeri	1	2,1	Şarküteri	1	2,1
Patiseri	1	2,1	Tatlıcı	1	2,1
Petrol istasyonu işl.	1	2,1	Ticaret	1	2,1
Reklam tabela ustası	1	2,1	Toptan ticaret	1	2,1
Şarküteri	1	2,1	Tüpcü	1	2,1
Telefon satış	1	2,1	Toplam	47	100
Toptan ticaret	1	2,1			
Tüpcü	1	2,1			
Cevapsız	2	4,3			
Toplam	47	100,0			

Tablo 3, Türkiye’ye gelmeden önce Suriye’de uğraşılan işin dağılımını göstermektedir. %42’si esnaf olarak aynı işi yaptığını belirtirken, %58’i farklı uğraşılardan Mersin’de esnaflığa soyunduğunu belirtmiştir. Bunların 15’i (%32) farklı bir dalda esnaf iken, 4’ü üniversite öğrencisi ve 7’si de farklı mesleği icra ettiklerini ifade etmiştir. Böylece Suriye’de esnaflık deneyimi olmayıp farklı mesleklerde çalışan veya öğrenci olan, Türkiye’ye geldikten sonra iş kurmak durumunda kalan 11 esnafın bulunduğu anlaşılmaktadır. Bunlar, mühendis, öğretim üyesi, avukat, öğretmen, futbolcu ve öğrencilerden oluşmaktadır. Suriyelilerin açtıkları iş yerleri başta bakkal market, kafe lokanta olmak üzere telefon satışı, tekstil, dönerci, giyim satış mağazası, kuyumcu, parfümeri gibi esnaf işletmeleri şeklindedir.

Tablo 4, Suriyeli esnafın Mersin’de karşılaştığı sorunları göstermektedir. Suriyeli girişimcilerin ilk etapta vergi levhası çıkarırken birtakım bürokratik sorunlarla karşılaştıklarını, belediye ve zabıta ile tabela yüzünden sürekli sorunlar yaşadıklarını, küçük çaplı kurulan işletmelerden çok fazla masraf aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.Karşılaşılan zorlukların ve Türkiye’den beklentilerin dağılımı

Zorluk	Sıklık	%	Beklenti	Sıklık	%
Ruhsat alma zorluğu	28	51,9	TC Vatandaşı olmak	33	63,5
Maliye ile yaşanan zorluklar	6	11,1	SSK primi, vergi indirimi	6	11,5
Kiralarn yüksekliği	4	7,4	Oturma izni	3	5,8
Çalışma izni alma zorluğu	1	1,9	Ruhsat almak	3	5,8
Malzeme temini	1	1,9	Girişimci desteği	2	3,8
Muhasebe ücretinin yüksekliği	1	1,9	Çalışma izni almak	2	3,8
Sorun yaşamadım	13	24,1	Diploma denkliği	1	1,9
Toplam	54	100	Bankaya hesap açma kolaylığı	1	1,9
			Ruhsat masrafı indirilsin	1	1,9
			Toplam	52	100

Suriyeli girişimcilerin Mersin’de işletme kurmaya karar verdiklerin de ilk başlarda Türk esnafıyla rekabet ve yasa dışı işletme kurdukları için bir takım sorunlar yaşadıklarını ve aynı işi yaptıkları için Mersinli esnafın biraz kıskançlık yarattığını dile getirdiler. İşletmelerini kurarlarken sorun yaşamamak adına çok samimi gördükleri dükkanlarını kiraladıkları kişilerin adına işletme kurduklarını bunun sonucunda ise dükkan sahibi olarak görünen kişilerin Sosyal Güvenlik veya Bağ-Kur primlerini yatırdıklarını ve vergilerini düzenli olarak ödediklerini belirtmişlerdir. Suriyeli girişimciler şirket açarken Türkiye’deki TTK’ndan faydalanarak yabancı ve Türk sermayeli ortak olarak şirketlerini kurmuş olduklarını belirtmişlerdir. İşletmelerinin resmi kayıtlara uygun olduğunu gören Türk esnaf, Suriyeli girişimcinin işletme kurmasını normal karşılamışlardır.

Tablo 5’den de görülebileceği gibi genel anlamda Suriyeli girişimcilerin işini kurarken Türk esnafının olumlu karşıladığı, çok az kısmının tepki gösterdiği görülebilir. Mersin esnafının %90 gibi büyük bir çoğunluğun Suriyelilerin iş kurmalarını normal ve olumlu karşıladığı söylenebilir. Mersin çok kültürlülüğün olduğu bir kent olup; göçmenlere toleransı yüksek şehirlerden birisidir. Türkiye için bu genellenebilir bir özelliktir. Nitekim Türkiye’de göçmen girişimciler üzerine yapılan bir çalışmada, Türkiye’de göçmen girişimcilere yönelik ayırım ve dışlama yapılmadığı belirlenmiştir (Subanova, 2013).

Tablo 5. Mersin’deki Türk esnafın tepkisi ve Suriye’ye dönme niyeti

Türk esnafın tepkisi (n:47)	Sıklık	%	Dönme niyeti (n: 47)	Sıklık	%
Genelde iyi karşıladılar	5	10,6	Evet	22	46,8
İyi karşıladılar	15	31,9	Hayır	17	36,2
Normal karşıladılar	21	44,7	Kararsız	8	17,0
Olumsuz karşıladılar	5	10,6			
Yardımcı oldular	1	2,1			

Suriyeli girişimcilere "savaş sonrası Suriye’ye dönmek istiyor musunuz?" sorusu da sorulmuştur. Yarıya yakını dönmek isterken, %36’sı dönmek istememektedir. Tablo 6, Suriyelilerin ülkelerine dönmeyi isteme nedenlerini göstermektedir. Dikkat edilirse bu nedenler arasında burada bize kötü davranılıyor ibaresi bulunmamaktadır. Dönmek isteyenlerin ifadelerini topladığımızda “Mersin çok pahalı, burada geçinemiyoruz. Suriye bizim vatanımız herkes vatanını ister evlerimiz, arabalarımız, dükkanlarımız, bağımız, bahçemiz tüm mal mülkümüz orada. Biran önce savaş biter ve gideriz.” temennisi içindedirler. Kalmak isteyenler ise, Türkiye’de yaşamaktan memnun olduklarını ve Suriye’de savaşın kolay kolay bitmeyeceği inancı nedenleriyle dönme niyeti taşımadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 6.Dönme niyetine ilişkin bulgular

Dönme nedenleri (n:52)	Sıklık	%	Kalma nedenleri (n:30)	Sıklık	%
Malvarlığım orada	9	18,0	Türkiye'yi seviyorum	6	20,0
Türkiye'de hayat pahalı	8	16,0	Suriye'de şartlar kolay düzelmez	6	20,0
Vatanım	7	14,0	İşler iyi giderse	3	10,0
Savaş biterse dönerim	6	12,0	Türkiye güzel	3	10,0
Türkiye'de kiralalar yüksek	5	10,0	Türkiye'de mutluyuz	3	10,0
Akrabalarım orada	4	8,0	Türkiye'de düzen kurdum	2	6,7
Türkiye'de kazanç az	2	4,0	İşim burada	1	3,3
Suriye güzel	2	4,0	Suriye'deki malvarlığımı satıp buraya	1	3,3
Suriye'de işler daha iyi	1	2,0	yerleşeceğim		
Suriye'de şubemiz var	1	2,0	Türkiye'de malvarlığı edindim	1	3,3
Her iki ülkede işe devam edeceğim	1	2,0	Çocuklar burada okuyor	1	3,3
İşim orada	1	2,0	TC Vatandaşı verilirse	1	3,3
Maliye çok sorun yaratıyor	1	2,0	Kanada kabul ederse	1	3,3
Suriye'de şartlar iyileşirse	1	2,0	ABD kabul ederse	1	3,3
Türkiye'de çalışma saatleri uzun	1	2,0			
Toplam	50	100	Toplam	30	100

Sonuç

Suriyeli (mülteci) esnafın sorunlarına odaklanan bu araştırmanın bulguları şu şekilde özetlenebilir: Suriyeli esnafın büyük çoğunluğu erkektir ve evlidir. Yarısı üniversite mezunu olup; İngilizce bilmektedir. Türkçeyi iyi düzeyde bilenlerin ¼ olduğu söylenebilir. Büyük bir çoğunluğu iç savaş nedeniyle 2013 yılından sonra Türkiye'ye gelmişlerdir. Suriyeli mülteci esnaflar Mersin'de yaşamaktan mutluluk duyduklarını buranın havasının suyunun, denizinin, güzel olduğunu ve Mersinli vatandaşların genel anlamda Suriyeli mültecilerle bir sorun yaşamadıklarını, bu yüzden Mersin'de olmaktan mutluluk duyduklarını dile getirmişlerdir.

Suriyeli esnafın 2015 yılından buyana iş kurma faaliyetlerini artırdığı görülmüştür. Esnaf işletmeleri olmaları ve Türk müşteri sayısının azlığı nedenleriyle günlük cirolarının 1000.-TL ve altı olduğu belirtilmiştir. Yarıdan fazlası karlı olduğunu belirtirken %38'i zarar ettiğini belirtmiştir. Genellikle kendi vatandaşlarının alış-veriş yaptığı söylenebilir. Ancak ön yargının zaman içinde azaldığı da ifade edilmiştir.

Suriyeli esnafın çoğu Mersinli esnafından ve yerel halktan tepki görmediğini iş kurma girişimlerini olumlu/iyi karşıladıklarını belirtmiştir. Görüşmelerden elde edilen bilgilere göre, Mersinli esnaf kayıt dışı iş kuranlara haksız rekabet nedeniyle tepki vermektedirler. İşyeri kiralalarını Suriyeliler çok yüksek bulmaktadırlar. Suriyeli esnaftan daha yüksek kira bedeli alınmaktadır. Bu durumun farkında olan Suriyeli esnaf çaresiz kiralamaktadır. Suni kira artışı Türk esnafı da olumsuz etkilemektedir. Türk esnaflarda kendilerine yansıtacak bu artışlardan rahatsızlık duymaktadırlar.

Suriyeli esnafın genelinin esnaflık tecrübelerinin olduğu görülmüştür. Dört esnaftan biri farklı mesleklerden esnaflığa geçmiştir. Faaliyet konuları daha çok bakkal, dükkan, market, cafe ve lokanta gibi yeme içme işi olduğu söylenebilir.

Belediyeden ruhsat alma zorluğu, bürokratik zorluklar ve zabıta ile tabela sorunu en sık belirtilen sıkıntılardır. Kiraların özellikle Suriyeli olunca daha yüksek istenmesi görüşmelerde sıkça dil getirilmiştir. Devletten oldukça memnun olup TC vatandaşı olmak isteyenler çoğunluktadır.

Suriyeli esnafın yarıya yakını, mal varlığının Suriye'de olması, Türkiye'yi pahalı bulması ve kendi vatani olması gerekçeleriyle dönme isteği belirtmiştir. %36'sı

ise savaş bitse de dönmeyeceğini belirtmiştir. Türkiye’de yaşamaktan duyduğu memnuniyeti, devletin kendilerine iyi baktığı ve ülkelerindeki savaşın kolay kolay bitmeyeceği inancını dönmeme nedenleri olarak göstermişlerdir.

Suriyeliler kendi ülkelerindeki iç savaş nedeniyle Türkiye’de yaşam mücadelesi vermektedirler. Suriyeli esnaf, enerjisini, zamanını, deneyimini ve birikimini iş kurarak değerlendirmekte ve ülkemiz ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Onlara bu yaşam mücadelelerinde ve girişimlerinde destek olmanın bir insanlık görevi olduğu aşikardır. Gaziantep Ticaret Odası, Suriyeli şirketlerin faaliyetlerinde yardımcı olmak için oda bünyesinde ‘Suriye Masası’ oluşturmuştur. (www.ekonomifinans.com/mülteci-tuccarlar) Aynı şekilde Esnaf ve Sanatkarlar Odaları bünyelerinde bu tip masalar oluşturulabilir. Mülteci girişimcilere vatandaşlık verilerek adlarına iş kurları sağlanabilir. Böylece kayıt dışılık da önleyebilir. Bundan sonraki araştırma Türk esnaf perspektifinden Suriyeli girişim ve girişimciler olabilir.

Göçmen girimciler ekonomiye canlılık getirmeleri yanı sıra ilişki ağlarının ve sosyal etkileşimin güçlenmesinde, ön yargıların yıkılmasında ve dünya barışına katkı sağlamakta önemli rol oynamaktadırlar. Bu nedenlerle göçmen mülteci girişimciler üzerine yapılan araştırmalar onları anlamaya ve doğru politikalar belirlemeye katkı sağlayacaktır. Göçmen mülteci girişimcileri anlamaya dönük çalışmalar doğru destekler sunulması açısından da önemlidir.

Kaynakça

Çelik, A. ve Akgemci, T. (2007) Girişimcilik Kültürü ve KOBİ’LER, 2. Baskı, Ankara: Gazi Kitabevi.

Subanova, A. (2013). Türkiye’deki Kırgız ve Kazak kökenli göçmen girişimciler üzerine bir alan araştırması. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Marangoz, M. (2016). Girişimcilik, İstanbul: Beta.

Nişancı, Z.N. (2015). Göçmen girişimcilik üzerine Pittsburgh’daki Türk girişimciler. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi. Erişim tarihi: 28 Eylül 2016. http://gkd.comu.edu.tr/images/form/dosya/dosya_847067.pdf

www.ekonomifinans.com/mülteci-tuccarlar (Erişim tarihi: 28 Eylül 2016)

www.Haberler.com.güncel.haber (11 Mayıs 2016)

www.tepov.org.tr/tr/blog/s/5384/ Türkiye